
ANTIKVARIAT MATS REHNSTRÖM

NYHETSREV 269
LITTERATUR- & LÄRDOMSHISTORIA
28 SEPTEMBER 2015

---

*Jakobsgratan 27 nb | Box 16394 | 103 27 Stockholm | tel 08-411 92 24 | fax 08-411 94 61
e-post: rehnstroem@svaf.se | www.matsrehnstroem.se*

ÖPPET TORSDAGAR 15.00–18.30

DETTA NYHETSREV innehåller bland annat en del linneana och rad skrifter om svenskt 1600-tal. Här finns till exempel WILHELM NISSERS två studier om den intressanta MATHIAS PALBITZKI (1623-77) som föddes i Tyskland och slutade sina dagar som godsägare i Julita efter en karriär som hovman och diplomat. Han gjorde vidsträckta resor i Europa och även till Egypten samt fungerade som drottning Kristinas konstagent.

Med vänliga hälsningar!

MATS REHNSTRÖM

1. [Artedi] LÖNNBERG, E. **Peter Artedi**. Ett tvåhundraårsminne. På uppdrag af kgl. Vetenskapsakademien författad. Uppsala, 1905. 56 s. Häftad. Något nött och med en större reva vid ryggen nedtill. Omslaget aningen solkat och med mindre revor i kanterna. Med Södermanlands-Nerikes nations biblioteks- och gallringsstplr. *150

Artedi (1705-1735) var vän till Linné, vilken efter den förres död gav ut hans Ichthyologia (1738). Han hade stor betydelse för utvecklandet av Linnés klassificerings- och namngivningssystem. Under en studieresa drunknade han i en av Amsterdams kanaler.

2. [De la Gardie] REVERA, MARGARETA. **Gods och gård 1650-1680**. Magnus Gabriel De la Gardies godsbildning och godsdrift i Västergötland. 1. A.a. Sthlm, 1975. 192,(2) s. Häftad. Något blekt rygg och litet vikmärke i hörnet nedtill på främre omslag. *175

Acta universitatis upsaliensis. Studia historica upsaliensia 70. Allt som utkom. De la Gardie hade flera av sina viktigaste gods i Västergötland, bland andra Höjentorp och Läckö.

3. **Den förolämpade läktorn**. Ett meddelande ur Växjö domkapitels arkiv. (Särtryck ur Nya Vexiöbladet.). Växjö, 1897. 41 s. Enkelt marmorerat pappbd. Lätt nött. Ur Hjalmar Gustafssons bibliotek. *250

Tryckt dedikation till Filologiska föreningen i Lund från nystavaren och utgivaren Ludvig Larsson. Den förolämpade lektorn var Enevald Widebeck och hans antagonist var Johannes G. Austrenius. Skriften innehåller två omfattande och mustigt formulerade avtryckta inlägg av den förra och en av den senare, alla från 1678.

4. (HEDENSTRÖM, P. L.) **Dagbok skriven av en skaradjäkne från Borås 1695**. Utgiven och förklarad av Gunnar Tilander. Lund, 1963. 123,(1) s. Enkelt oklottryggbd med uppklistrat omslag på pärmarna. Dedikation till Gunnel och Gösta Berg från utgivaren. *250

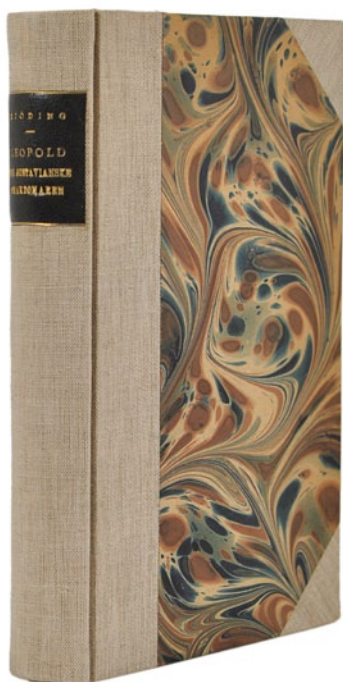
Gamla dagböcker 1. Petrus Larsson Hedenström (1673-1700) disputerade i Uppsala 1699 på en nationalekonomisk avhandling, "De pretio rerum", om priser, prisstegring och prisfall. Den är översatt till svenska i utgivarens omfattande inledning. Handskriften som återfinns på interfolierade blad i en almanacka från 1695 tillhörde vid denna tid utgivaren.

5. JONSSON, I. **Vitterhetsakademien 1753-2003**. Värnamo, 2003. Porträtt, 236,(4) s. Opappbd med transparent skyddsomslag. *175

Utgiven av Vitterhets- historie- och antikvitetsakademien. En översikt av akademiens historia från Lovisa Ulrikas Drottningholms slott 1753 till akademiens eget Rettigska hus i Villastan i Stockholm 2003.

6. **Kungl. Vetenskaps-societetens protokoll 1786-1803** utgivna av Axel Liljencrantz. Uppsala, 1960. 129 s. Häftad. Omslaget med smal ljusrand. Dedikation från utgivaren till Hans Sallander daterad 1960. *200

Uppsala universitets årsskrift 1960:8. Efter det handskrivna originalet. Detta är den fristående tredje delen i utgivningen av Vetenskaps-societetens olika protokoll. Denna del ger bland annat inblickar i omständigheterna kring de donationer av J. A. Gyllenhals och Fredrik Ziervogel som gav Vetenskaps-societeteten egna fastigheter och samlingar.

7. [Leopold] SJÖDING, A. E. **Leopold, den gustavianske smakdomaren.** Hans utveckling till första upplagan av Samlade skrifter (1800-1802). A.a. Västerås, 1931. IV, 596 s. Prydligt halvlinneklotbd med svart titeletikett i marokäng och stänkta snitt (Uppsala bokhantverk, Thure Anderson, Uppsala). Omslaget, med liten fläck upptill, medbundet. Med dedikation till Ingemar Hedenius. ★450

Allan Sjöding (1898-1990) var litteraturvetare, politiker och sekreterare i Vitterhetssamfundet 1950-75. Ingemar Hedenius (1908-82) var professor i praktisk filosofi i Uppsala.

8. LEWAN, B. **Drömmen om Italien.** Italien i svenska resenärers skildringar från Atterbom till Snoilsky. A.a. Lund, 1966. 393 s. & plr. Häftad och ouppskuren. Lätt nött. Omslaget obetydligt solkigt. Två små bläckstreck på titelbladet. ★175

En omfattande översikt av 1800-talets svenska Italienresenärer.

9. LINNÉ, C. von. **Caroli Linnæi.** *Diæta naturalis* 1733. Linnés tankar om ett naturenligt levnadssätt. På uppdrag av kungliga svenska Vetenskapsakademien utgiven av Arvid Hj. Ugglå. Uppsala, 1958. 222 s. & plr. Häftad och ouppskuren. ★200

Utgiven för första gången efter ett originalmanuskript som tillhör Linnean society, London. Verket är inspirerat av Linnés lapplandsfärd: "Då jag i Lapland såg den friska lappen, fant jag på några principer, genom h[wil]kas förmåner människior kunna drifwa sin ålder till dubbel högre tijd, utan sjukdom".

10. [Linné] BERG, F. **Linnés Systema morborum.** Uppsala, 1957. (4), 132 s. Häftad och ouppskuren. Lätt nött. ★200

Uppsala universitets årsskrift 1957:3. Om Linnés systematisering av sjukdomar.

11. [Linné] DU RIETZ, G. E. **Linné som myrforskare.** Summary: Linnæus as a paludologist. Uppsala, 1957. 80 s. Häftad och ouppskuren. Bra ex. ★175

Uppsala universitets årsskrift 1957: 5. Om myrar, mossar och torv i Linnés och hans lärjungars arbeten, bland annat i verk av Hagström, Kalm och Gadd.

12. [Linnerius] SCHILLER, H. **Jonas Linnerius.** En karolinsk biskop och hans biografi. Sthlm, 1939. 70,(1) s. & plr. Häftad. Bakre omslag med en liten stpl: "Bokserie 1945". Bra ex. ★125

Bland annat behandlas Linnerius studieresa till Tyskland, Holland och England och hans insatser för den kyrkliga försvenskningen av Skåne.

13. [Lovisa Ulrika] **Drottning Lovisa Ulrika och Vitterhetsakademien.** Värnamo, 2003. 229,(3) s. Opappbd med transparent skyddsomslag. ★200

Sten Åke Nilsson var redaktör för verket. Innehåller uppsatserna "En drottning med 'manna-wett'" av Merit Laine, "Lovisa Ulrikas korrespondens med utländska författare och lärda" av Marie-Christine Skuncke, "Anders Johan von Höpken - 'Sveriges Tacitus'" av Jonas Nordin, "Olof von Dahlin - hovskalden" av Ingemar Carlsson, "De vittra tävlingarna i 'Drottningens akademi'" av Torkel Stålmarch, "Le goût grec - om biblioteksinredningen

på Drottningholm” av Bo Vahlne, ”Lovisa Ulrikas sista boksamling” av Mats Rehnström, ”Ett galleri av ’lärde fruntimmer’” av Eva-Lena Karlsson och ”Änkedrottningens sorti” av Sten Åke Nilsson.

14. MAGNUSSON, B. **Svenska teckningar**, 1600-talet. En konstbok från Nationalmuseum. Uddevalla, 1980. 177 s. & plr. Ljusbrunt oklbd med skyddsomslag. Lätt snedläst. Omslaget lite nött och övre snittet med några små fläckar. ★150

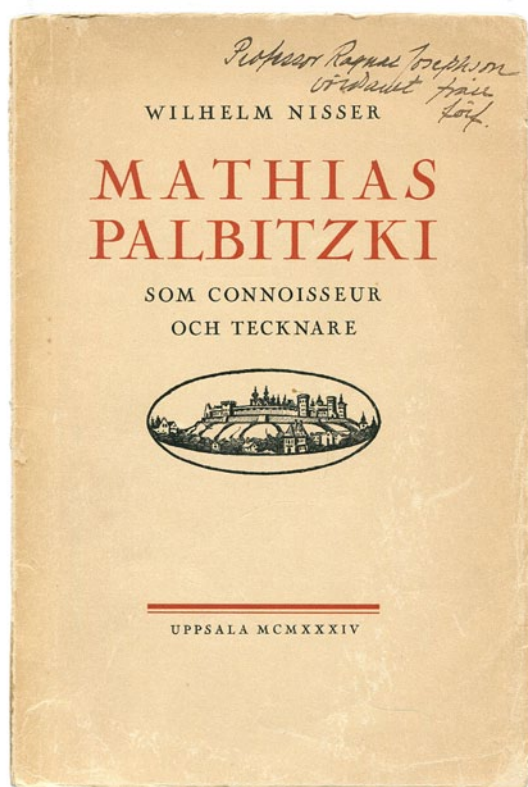
Med många svartvita illustrationer i texten. En utmärkt översikt med särskilda kapitel om bland annat antikvarier, naturforskare, lantmäteriet, Erik Dahlberg, Johan Philip Lemke, David Klöcker Ehrenstrahl, Johan Sylvius och Nicodemus Tessin d.y.

15. OLSSON, R. **Bondeståndet under den tidigare frihetstiden**. Val, organisation och arbetsätt. A.a. Lund, 1926. xvi, 165 s. Häftad och ouppskuren. Obetydligt nött med delvis gulnad ryggbakgrund och lagerfläckt omslag. ★175

Riksdagsmannavalen behandlas ingående. Avslutas med en förteckning på funktionärer i bondeståndet 1719–38.

16. [Palbitzki] (NISSER, W.) **Mathias Palbitzki**. En 1600-talets connoisseur och hans bilder från den klassiska södern. Linköping, 1931. 30 s. Klammerhäftad. Omslaget ngt nött och solkigt samt med smärre veck. ★200

Enligt uppgift tryckt i 100 exemplar. Mathias Palbitzki (1623–77) var verksam vid drottning Kristinas hov och sedan som svensk diplomat och på slutet som president i pommerska regeringen. Han var en av sin tids mest beresta svenskar och besökte bland annat Egypten. ”Svenskt biografiskt lexikon” skriver att ”I sv konsthistoria har P uppmärksammats som kännare och förmedlare av europeisk, främst antik och italiensk konst. Under sin beskickningsresa till Venedig besökte han 1649 på Kristinas uppdrag även Florens och Rom, där han lyckades värva två skickliga konstnärer, skulptören Nicolas Cordier och medaljgravören Eric Parise och förvärva en samling antika skulpturer”.

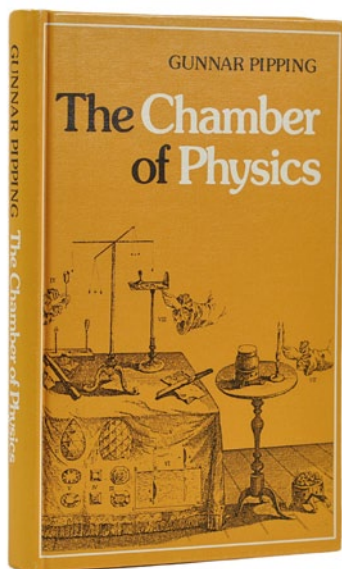
17. [Palbitzki] NISSER, W. **Mathias Palbitzki som connoisseur och tecknare**. Uppsala, 1934. 154,(3) s. & plr. & 1 utvikbar karta. Häftad. Omslaget aningen nött och solkigt samt med reva överst i främre fals. Med några marginalmarkeringar i blyerts. Dedikation till Ragnar Josephsson. ★400

Uppsala universitets årsskrift 1934. Filosofi, språkvetenskap och historiska vetenskaper. 5. Mathias Palbitzki (1623–77) var verksam vid drottning Kristinas hov och sedan som svensk diplomat och på slutet som president i pommerska regeringen. Han var en av sin tids mest beresta svenskar och besökte bland annat Egypten. ”Svenskt biografiskt lexikon” skriver att ”I sv konsthistoria har P uppmärksammats som kännare och förmedlare av europeisk, främst antik och italiensk konst. Under sin beskickningsresa till Venedig besökte han 1649 på Kristinas uppdrag även Florens och Rom, där han lyckades värva två skickliga konstnärer, skulptören Nicolas Cordier och medaljgravören Eric Parise och förvärva en samling antika skulpturer”.

18. [Piper] **Fredrik Magnus Piper och den romantiska parken.** Katrineholm, 1981. 159 s. Häftad. ★175

Redaktör för verket var Karin Lindegren. Med parallelltext på svenska, tyska och engelska. Utställningskatalog utgiven av Konstakademien där huvuddelen av Pipers ritningar förvaras. Med uppsatser av Sten Karling, Walter Bauer, Torbjörn Olsson, Katja Waldén, Agneta Hernmarck och Birgitta Sandström samt texter av F. M. Piper själv. Bland annat behandlas hans verksamhet vid Drottningholm och Haga.

19. PIPPING, G. **The chamber of physics.** Instruments of the history of sciences collections of the Royal Swedish Academy of sciences, Stockholm. Second edition. Uppsala, 1991. 252 s. & plr. Opappbd. ★250

Bidrag till kungl. svenska Vetenskapsakademiens historia XII. Med förord av Wilhelm Odelberg. Illustrerad. Beskriver Vetenskapsakademiens instrumentsamling där det äldsta föremålet är från 1585. Boken innehåller också en lista över svenska tillverkare av vetenskapliga instrument under äldre tid. Denna andra upplaga är oförändrad med undantag av några smärre rättelser och ett antal nya illustrationer.

20. **Rudbeckiusjubiléets utställningar 1923.** [=omslagstitel]. Västerås, 1924. 14,(2), 1-33 s. & plr. Häftad. Något nött i ryggen och med lite solkigt omslag. Små blyertsanteckningar på främre omslag och försättsbladet. ★225

Med inledning av Samuel Landtmanson om den biblioteksutställning som Isak Collijn, Gustaf Rudbeck och Gunnar Mascoll Silfverstolpe anordnade i Västerås läroverksbibliotek och två texter om den kyrkliga utställningen av Sven T. Kjellberg. Andra pagineringsföljden i häftet utgörs av en katalog över utställningen av kyrkliga kulturföremål från 1600-talet i Västerås stift.

21. SELANDER, S. **Linnélärjungar i främmande länder.** Essayer. Sthlm, 1960. 90 s. & plr. Blått oklbd med övre grått snitt. Nött skyddsomslag. ★150

Behandlar, vid sidan av en allmän inledning, de tre Linnélärjungarna Forsskål, Thunberg och Sparrman och deras äventyrliga resor.

22. SPEGEL, H. **Emblemata.** Inledning och kommentar av Bernt Olsson. Sthlm, 1966. 93,(3) s. Oklotryggbd i fint skick med genomskinligt lätt nött skyddsomslag av pergamyn. ★150

Bokvännernas bibliotek nr 75. Tryckt i en upplaga om 700 ex. I en handskrift på Kungliga biblioteket återfinns dessa 33 dikter i ett icke avslutat projekt att sätta ord till en serie illustrationer ur första upplagan av Cats emblembook. Till Cats texter har Spegel däremot stått relativt fri.

23. STEFFENBURG, C. **Minnen från skolan och gymnasium.** (Efter författarens död utgifna.) Falun, 1876. 89 s. Häftad, oskuren och ouppskuren. Något nött, löst tryckt omslag med liten reva framtill i nedre kanten och mindre pappersförlust i övre hörnet baktill. Revor i ryggen upptill och pappersförlust nedtill. ★150

Carl Steffenburg (1799-1873) var prost i Sundborn. Minnena rör perioden 1814-22 då han studerade vid trivialskolan i Falun och gymnasiet i Västerås.

24. SÖRBOM, P. **Läsning för folket.** Studier i tidig svensk folkbildningshistoria. A.a. Sthlm, 1971. 192 s. Häftad. Lätt nött. Dedikation till "Peo och Maggan". *150

Tidskriften "Läsning för folket" började utkomma 1834 och gavs ut av Sällskapet för nyttiga kunskapers spridande. I detta arbete behandlas detta tidiga svenska folkbildningsprojekt ur ett idéhistoriskt perspektiv.

25. WRANGEL, E. **Frihetstidens odlingshistoria.** Ur litteraturens häfder 1718-1733. Lund, 1895. (4), 368 s. Fyra något nötta häften. Huvudsakligen uppskurna. Små rewor och nagg i ryggarna upp- och nedtill. Första häftet med en svagt streck framtill på omslaget och några fläckar i inlagen. *175

En anmälan sammanfattar den intressanta bokens innehåll så här: "Första kapitlet redogör för undervisningsväsendets och allmänbildningens ståndpunkt samt litteraturens yttre villkor, censuren och pressen. Andra kapitlet behandlar den politiskt-sociala utvecklingen, under A. B. Horns fredliga styrelse, och den skiftande litteratur, som afspeglar denna utveckling, och hvari det nationalekonomiska börjar spela en allt större roll. Det sedliga och religiösa tillståndet skildras i det tredje kapitlet. Det är de pietistiska rörelsernas period, som nu infaller. Fjärde kapitlet är ägnadt åt vetenskapens litteratur, den filosofiska spekulatjonen, naturkunnighetens och läkarkonstens tillstånd, häfdateckningens och språkvetenskapens utveckling. I de följande kapitlen skildras den egentliga vitterheten, som ännu intog en jämförelsevis blygsam plats. Härvid göras öfersikter af tillfällighets- och fest-kvädena, den andliga poesin, vis- och folklitteraturen samt slutligen den begynnande romandiktningen och de dramatiska försöken. Till sist undersökes den svenska litteraturens förhållande till den utländska". Ovanlig i de dekorativa häftesomslagen.

